

TOMO MATO 50 METŲ VISUOMENINIO DARBO SUKAKČIAI PAMINĖTI

RYŠKI ASMENYBĖ LIETUVIŠKAME DARBO BARE

WATERBURY, Conn. — Židėjo veikti atskirai. Didžiama nau, kad šiuo, palyginus trumpu, apžvalginio pobūdžio rašiniu toli gražu nepajėgsiu tinkamai įvertinti didelių Tomo Mato įnašų į Amerikos lietuvių kultūrinį, organizacinį, bei visuomeninį gyvenimą. Bet tegul būna leista ir man prisidėti prie jo darbų paminėjimo nors maža dalimi.

Lietuviškos organizacijos bei visuomenės didžiai dėkinga jam už jo didelius nuopelnus lietuviams ir lietuvių tautai, beorganizuojant lietuvišką išeiviją ir ūgdant tautiniai demokratinę dvasią tarpe lietuvių.

Tomas Matas yra gimęs vidutinio ūkininko šeimoje Semačaių km., Papilės valsč., Sialučių apskr. Iš pat jaunystės, jis buvo išauklėtas lietuviškoje dvasioje, todėl jau tada negalėjo pakęsti caro priespaudos Lietuvoje. Kad galėtų sėkmingiau veikti prieš Lietuvos engėjus ir dėl okupantų persekiojimo, eidamas septynioliktus metus, 1903 m. atvyko į Ameriką ir čia įsijungė į aktyvią kovą už Lietuvos išlaisvinimą. Jis atvyko į Schenectady, New Yorko valstijoje. Čia rado jau beveikiančią Šv. Kazimiero dr-ją, kurios veiklon Tomas tuojau įsijungė ir stipriai pasireiškė lietuviškame darbe. Tuo metu Šv. Kazimiero dr-ja buvo stiprioje lietuviškoje dvasioje ir labai rūpinosi Lietuvos vadavimo reikalais.

Per 1905 m. sukilimą Lietuvoje dr-ja stipriai parėmė Lietuvos sukilėlius prieš caro priespaudą, pasiūsdama stambias auksas pinigais, įvairiomis vertybėmis ir paremdama moraliai.

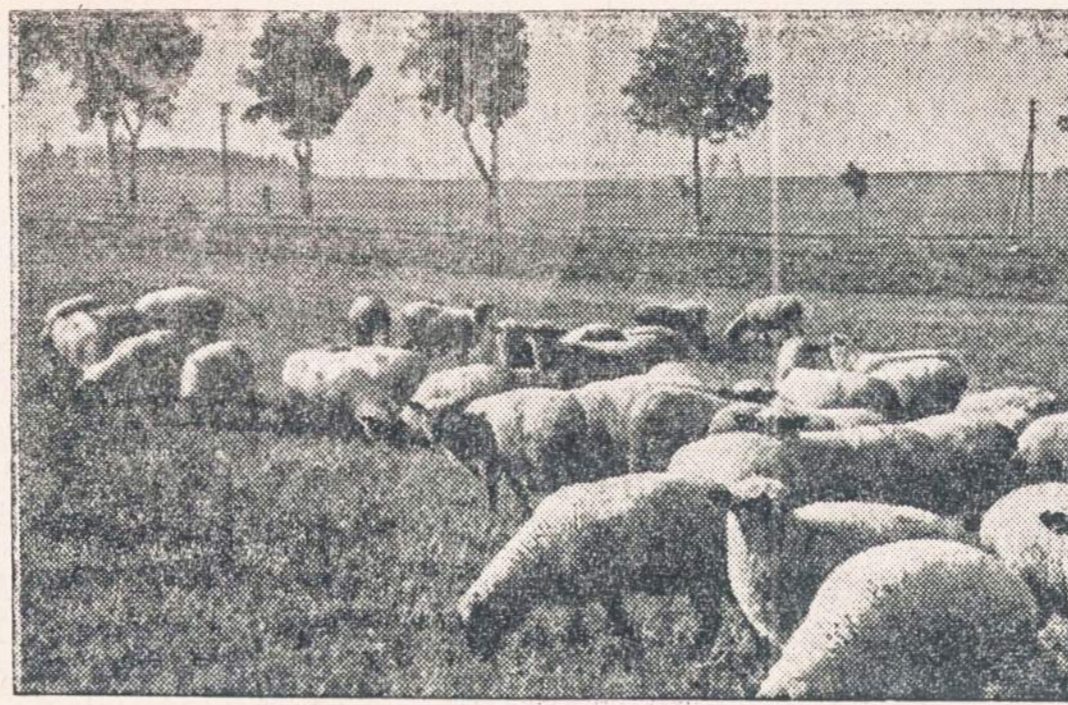
Tomas Matas, išgyvenęs ten trejus metus, persikėlė į didesnę lietuvių koloniją — Waterbury, Conn. Čia rado lietuvių dar stipriai susiorganizavusius, ir pats įsijungė į jų veiklą, išnešdamas naujų jėgų, svarių minčių. Tuojau įstojo į Lietuvių piliečių politinį klubą (kuriam ir dabar pirmininkauja), Lietuvos sūnų dr-ją, Did. Liet. kunigaikščio Gedimino dr-ją, Šviesos dr-ją, Lietuvių Nepriklaimybės klubą (kuriam pirmininkavo 20 metų) ir Susivienijimo Lietuvių Amerikoje vienuoliktą kuopą.

1914 m., Pirmojo pasaulinio karo metu, visoms lietuviškoms organizacijoms ir draugijoms susijungus į bendrą veiklą, Tomas Matas buvo išrinktas vadovauti Draugijų sąryšiui Waterburyje, Conn. Tais pačiais metais buvo šaukiamas visuotinis Amerikos lietuvių seimas — Brooklyn New York'e, kad nustatytų ir suderintų bendrą lietuvių veiklą kovoje dėl Lietuvos nepriklausomybės atgavimo. Tomas Matas buvo siunčiamas iš Waterburio kaip delegatas atstovauti 15,000 lietuvių kolonijai. Vykstant posėdžiams, seime kilo karštos diskusijos, sprendžiant klausimą — kokiame valdymosi formoje Lietuva turi būti atstatyta. Vieni (su Dr. Šliupu priešakyje) siūlė, kad reikia reikalauti Lietuvai autonomijos, kiti gi, su Dr. Grigaičiu (dabart. Naujienų red.) priešakyje, stėjo už tai, kad reikia kovoti dėl pilnos Lietuvos nepriklausomybės atgavimo. Negalint susitarti, seimas pasidalijo į dvi dalis ir per balsavimą, didėle balsų dauguma, laimėjo Dr. Grigaičio pusė, kad reikia kovoti už pilną nepriklausomos, demokratiniais pagrindais, Lietuvos atstatymą. Anuo metu Tomas Matas stipriai parėmė Dr. Grigaičio mintį, kad reikia kovoti dėl visiškos Lietuvos nepriklausomybės atstatymo ir jo dėka, didelė delegatų dalis pakrypo gerojone pusėn, ir seimas nutarė kovoti už atstatymą nepriklausomos Lietuvos demokratiniais pagrindais. Mažuma Dr. Šliupo šalininkų atskilo ir pra-

didelė suma iš darbuos Waterburio lietuvių kolonijos. Anuo metu stabdžių lietuviškame veikime nebuvo, nes nebuvo nei "progresyvių", nei fašistų. Visi lietuviai dirbo darniai Lietuvos labui.

Tomas Matas nuo 1917 m. buvo išrinktas vadovauti ir Lietuvių piliečių politiniam klubui, 103 Green St. Jam vadovavo iki 1927 m. Jo vadovavimo laikotarpyje klubas pagal savo išgalę stipriai rėmė jau atsistatiusią jauną Lietuvos valstybę. Tomo Mato rūpesčiui buvo pasiūstas sveikinimas Lietuvos steigiamajam seimui Waterburio lietuvių kolonijos vardu.

Kaip energingas ir darbštus visuomenininkas Tomas Matas dalyvaudavo ir dalyvauja įvairiose lietuviškuose seimuose, susirinkimuose bei parengimuose, visur reikšdamas savo nuomonę ir kviesdamas lietuvius dradarbiavo ir bendradarbiauja dirbti išvien, nesiskaldant partii-

AVYS NEPRIKL. LIETUVOS LAUKUOSE

jomis. Jis dažnai kviečiamas vykti į kitas lietuvių kolonijas sakyti kalbas ar daryti pranešimus. Jis buvo vienas iš iniciatorių steigiant lietuvių jaunimo susirinkimuose bei parengimuose, įsijungė į 48 klubą. Uoliai benomė ir kviesdamas lietuvius dradarbiavo ir bendradarbiauja dirbti išvien, nesiskaldant partii-

ją ir dažnai paremia materialiai. Gausiai aukoja lietuviškoms organizacijoms ir kitiems reikalingams, kurie tarnauja Lietuvos išlaisvinimui. Antrojo pasaulinio karo metu, susitvėrus Balfui, Matas buvo pirmas jo direktorius centre — New Yorke, kur parodė daug

savo iniciatyvos ir sumanumo organizuojant šalpą pasaulyje išblaškytiems, nuo karo nukentėjusiems lietuviams.

Dabar Tomas taip pat energingai pirmininkauja Amerikos lietuvių susivienijimo vienuoliktai kuopai Waterburyje. Kaip anksčiau minėta, Tomas Matas prezidentauja ir Lietuvių piliečių politiniam klubui, kuris yra vienas iš turtingiausių lietuvių klubų Waterburyje. Jam vadovaujant, Klubas daro didelę pažangą tiek visuomeniniame veikime, tiek ir savuose reikaluose. Jis leidžia nemokamai naudotis klubo svetaine dukart savaitėje lietuvių tremtinių jaunimui — skautams. Tomas Matas taipgi yra "real estate" biznyje, kuriame apie 75 procentus biznio daro su kitų tautybių žmonėmis, ir turi atsakingas pareigas viename mašinų fabrike. Matas 1925 m. vedė Aldoną Laskytę iš Waterburio. Ji jam

visų laikų noliai talkininkauja visuose darbuose. Ji pati taip pat energingai dalyvauja visuomeniniame gyvenime ir lietuvių organizacijose.

Tomas Matas du kartus buvo nuvykęs į Lietuvą: 1921 m. ir 1928 m. su žmona Aldona. Jis ir dabar džiaugiasi padaryta didele pažanga Lietuvos Nepriklausomo gyvenimo laikotarpyje.

Tomas Matas ilgame savo visuomeninio darbo laikotarpyje dirbo ir tebedirba, turėdamas galvoje bendrus Lietuvos reikalus, nežiūrėdamas pro siaurus partinius akinius. Didžiausias jo noras bei rūpestis ir dabar, — tai, kad Lietuva būtų atstatyta laisva, nepriklausoma ir demokratinė.

Baigdamas noriu Tomui Matui palinkėti dar ilgus metus dirbantis Lietuvos gerovei.

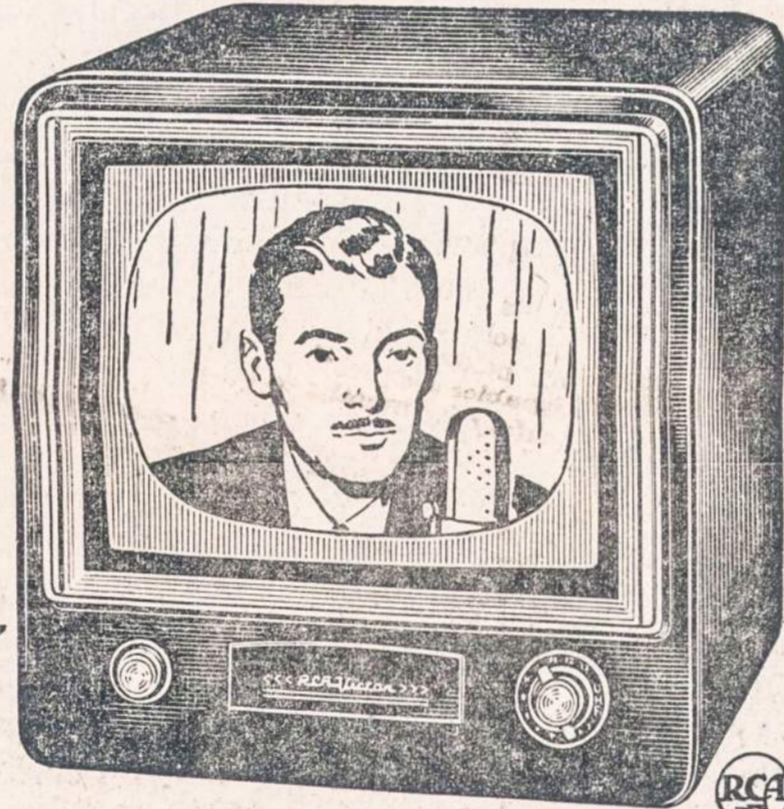
— J. D.

Skaitkite "N-nas"

AT UNION APPLIANCES' NOW!

New RCA VICTOR television with

Rotomatic Tuning

MORE TO SEE!

- More picture detail — amazing depth and clarity.
- Interference is screened out, power stepped up — automatically.
- The picture is vivid, accurate over the entire surface of the screen.

LESS TO DO!

- Less dialing. — Turn one knob — CLICK — there's your station!
- Less adjusting — the exclusive "Magic Monitor" circuit system automatically brings in and holds sound and picture at its finest.

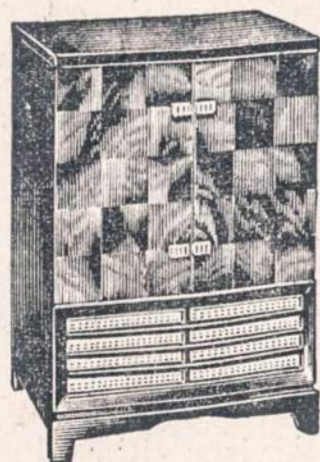
\$17995

For the finest UHF reception — choose the "Rotomatic" UHF-VHF tuner or, on lower priced sets, the manual UHF tuner (both optional at extra cost).

21-inch Talbot Contemporary console is richly styled in grained mahogany finish, grained blond, slightly higher. **\$29995**
Model 215362.

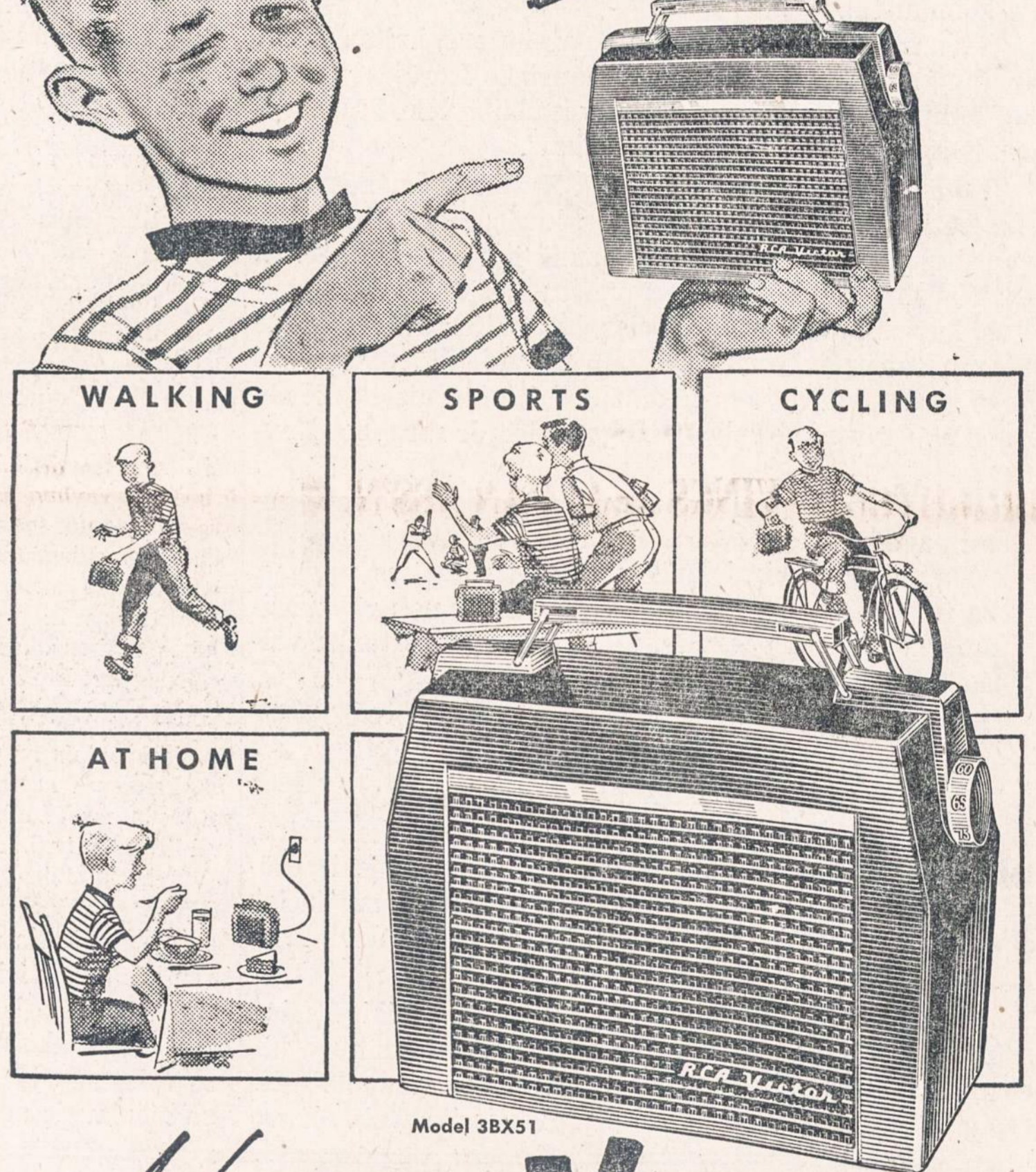
21-inch Preston Here's 21-inch television in a cabinet that blends the "old" with a modern motif. Has striking top doors and is finished in mahogany, limed oak, extra. **\$399.50**
Model 211372.

LIBERAL TRADE-IN ALLOWANCE

24 MONTHS TO PAY

it's Great Going — everywhere

New **RCA VICTOR**
PORTABLE RADIO

plays on AC, DC or battery — only **\$3495**

Just the thing for a man on the go! It's the new RCA Victor 3-way portable. Tuning's a breeze with the large station selector at the side of the set. And the famous "Golden Throat" tone system gives unbeatable listening quality. Attractively styled in your choice of green, brown, red or tan. Yes, it's great going with this unique portable — see it today!

UNION APPLIANCES

40 So. Clinton Street

DEarborn 2-4838

OPEN MONDAY AND THURSDAY NIGHTS

Prispaudėjai bus priversti pasitraukti iš pavergtų kraštų

Jau buvome pranešę apie lietuvių socialdemokratų atstovo inž. Vilčinsko dalyvavimą Socialinio Internacionalo Kongrese Stockholme ir to kongreso priimtą rezoliuciją, kurioje pirmą kartą Soc. Internacionalo istorijoje po karo — reikalaujama, kad Sovietai atsitrauktų iš Lietuvos ir kitų Pabaltijo kraštų. Dabar, gavę tekstą inž. Vilčinsko per Amerikos Balsą iš Stockholmo pasakytos kalbos, į pavergtą kraštą, tą kalbą čia ir dedame kaip būdingą dokumentą, rodantį, kad laisvojo pasaulio lietuviai, nepaisant partinių susiskirstymų, kalbą į pavergtą kraštą vieninga kalba ir vieninčiai siejosi tėvynės laisvinimo uždaviniais. LSDP delegato inž. Vilčinsko kalba buvo tokio turinio:

Mieli Tautiečiai! Man yra be galo malonu, kad atvykęs į Stockholmą, į Švedijos sostinę, dalyvauti Vid. ir Rytų Europos Socialistų Unijos Konferencijoje ir Socialistų Internacionalo Kongrese, galiu pasveikinti jus, mieli broliai ir sesės tėvynėje, Lietuvos Socialdemokratų Partijos vardu.

Į Socialistų Internacionalo Kongresą atvyko atstovai iš viso laisvojo pasaulio. Kongreso dienotvarkėje yra daug svarbių politinių ir ekonominių klausimų. Ne paskutinėje vietoje yra ir Europos klausimai. Lietuvių ir kitų Pabaltijo kraštų atstovai įvairiomis progomis nušviečia padėti jų pavergtose tėvynėse ir prisideda prie diskusijų, kuriose svarstoma, kokių būdu padaryti galą terorui ir apgau-

lefi, kurių pagalba okupantas laiko pagrobęs mūsų kraštus.

Visiems mums rūpi Lietuvos ir kitų pavergtų kraštų išlaisvinimas, nes gerai suprantame, kad darbininkai visuose rytų Europos kraštuose neša panašią naštą, kaip sustreikavę Rytų Berlyno ar Čekoslovakijos darbininkai. Sovietų kolonistai išnaudoja ir lietuvius ir kitus, kiek tik gali. Visur yra nepakeliamos darbo normos, atlyginimai maži, ir už tuos uždirtus pinigus nedaug tegali ką nusipirkti.

Man teko ilgą laiką stebėti darbininkų gyvenimą Anglijoje, kur socialistai buvo valdžioje per kelis pokarinius metus, o dabar galejau truputį susipažinti ir su Švedijos darbininko padėtimi, kur socialistai valdo kraštą jau ilgą laiką. Abiejuose šiuose kraštuose darbininkai turi teisę pareikalauti atlyginimo padidinimo, turi teisę streikuoti, ir šios turėtos per-

eilę metų teisės privedė prie to, kad darbininkas čia yra lygia teisis bendruomenės narys, nėra jokių priverstinių darbo normų, žmogus dirba kiek gali, o atlyginimą gauna tokį, kad ir jis pats ir jo šeima gali patogiai ir šaliai gyventi. Darbininkas gali džiaugtis gyvenimu tiek pat, kiek ir kiekvienas kitas žmogus.

Jūs gal būt norėtumėt man pasakyti, kad jūs jau daug girdėjote per užsienio radiją apie gerą gyvenimo sąlygą laisvojoje kraštuose. Bet kas iš to? Ar yra kas daroma, kad padėtis pasikeistų Lietuvoje?

Visų pirma turiu pasakyti, kad tuo rūpinasi visos lietuviškos organizacijos emigracijoje. Jų priešakyje stovi Vyriausiasis Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas. Toliau yra visa eilė tarptautinių organizacijų, dirbančių išlaisvinimo darbą. Bet sumobilizuoti viso laisvojo pasaulio opioniją nėra tai vienos dienos darbas. Todėl iš mūsų reikalinga

kantrybės. Lietuviai tėvynėje, nepriklausomai nuo to ar užima aukštas vietas, ar yra paprasti kolchozo darbininkai, turi būti vienai kitam tikri broliai. Neturi būti išdavinėjimų svetimiems agentams. Reikia taip pat saugotis provokacijų, kurios gali kainuoti daug jūsų gyvybių. Ypatingai saugokite jaunimą. Išlaisvinimo valanda tikrai ateis, bet reikia saugotis perankstyvų išsiskikimų.

Lietuvos išlaisvinimo klausimas yra tampriai surištas su pasaulio taika, taika, kurios visos tautos siekia. Laisvojo Pasaulio darbininkai kasdien vis labiau įsitikina, kad tos taikos nebus tol, kol Rytų ir Vid. Europos tautos, turinčios ilgalikes valstybines tradicijas, yra vergijoje. Todėl laisvosios tautos jungiasi į stiprią sąjungą, kuri pagaliau privers prispaudėjus pasitraukti iš tų sričių, kur jie įsibrovė be jokios pateisinamos priežasties.

Tada lietuvis vėl bus savo krašto šeimininkas, o Lietuvos darbininkija galės kurti laimingą gyvenimą krašte, kur viešpataus tikra laisvė ir socialinis teisingumas.

Lietuvos Socialdemokratų Partija kovoja dėl Lietuvos nepriklausomybės atstatymo ir demokratinės santvarkos įvedimo ne nuo šiandien. Ši organizacija jau yra gerai pažįstama senesniems Lietuvos darbininkams. Ji niekad darbininkų neapvylė, ir Jus galite būti visiškai tikri, kad neapvils ateityje. Lietuva bus laisva ir nepriklausoma!" (Elta).

KNOWLAND PAS YOSHIDA

TOKIJAS. — William Knowland, Roberto Tafto įpėdinis Senate, atvyko politiniams pasikalbėjimams į Japoniją. Ministeris pirmininkas Yoshida iškėlė senatoriaus garbei draugingas vaiseses.

Roselandas

BALFO ŽINIOS

Smagus išvažiavimas į Ladderių ūkį rūgštus pieno ir kitų gėrybių pasigardžiuoti įvyks šių sekmadienį, rugpiučio 30 d. Autobusas nuo Visų Šventųjų parbažnyčios, 10806 So. Wabash Ave., išeis 1 val. po pietų.

Kviečiame visus gausiai dalyvauti, linksmam praleisti laiką gamtoje.

Rugpiučio mėn. šalpos reikalams aukojo: Marta Globis 20.00 dol.; 9 Ward Lietuvių Klubas 10.00 dol.; N. ir Vl. Čusevičiai 2.00 dol.

Širdingas ačiū rėmėjams!
Balfo 57 skyr. Valdyba

— JERUZALĖ, Izraelis. — Žinios iš Sirijos, tenai buvo nužudytas Libanono rabinas. Jis užtiktas pakartas savo namuose.

SAVE \$80

Special Combination Offer!

Big family size 9.4 cu. ft. model

Brilliantly new! With Admiral's exclusive Flash Defrosting... fastest, handiest, lowest cost method ever devised. Plus Handy Removable Door Shelves, Butter Conditioner, Full Width Freezer, Adjustable Shelves, Full Length Cold, Extra Deep Crispers, Stainproof Porcelain Enamel Interior. Regularly priced and sold at \$339.95.

YOU SAVE \$80

New Admiral Refrigerator Model 9C7 \$339.95
Osterizer Blender Fair Traded at \$39.95
TOTAL \$379.90

YOU PAY ONLY \$299.90

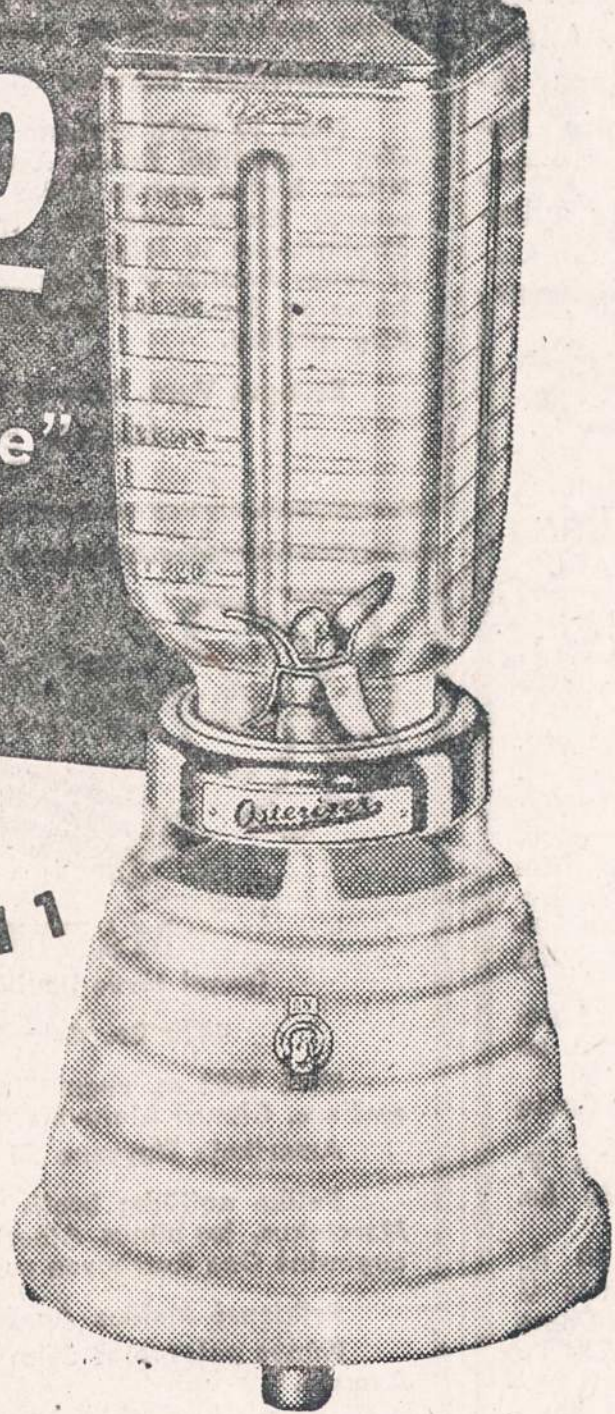
YOU SAVE \$80

Automatic Defrosting
\$339.95 Admiral
plus this Osterizer
REG. U.S. PAT. OFF.
\$40 Liquefier-Blender
BOTH ONLY
\$299.90

In addition to a "King-Size" Trade-In Allowance on your old refrigerator

12 KITCHEN AIDS IN 1

Yours for a magical new world of meal-making ease and speed. The original, one and only OSTERIZER. See how it chops, grates, grinds, pulverizes, purees, mixes, liquefies, blends and churns. Recipe book included. Sold nationally—everywhere—at \$39.95.

Admiral

SOLTIS HOME APPLIANCES AND FURNITURE

2647 WEST 51st STREET

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

Tel. HEmlock 4 - 7095

Si žinia Jums—naujienai! Šis darbas mums—ne naujienai!

LIETUVIŠKA IMONĖ

TELEVIZIJOS, RADIOJO IR PATEFONU TAISYMO DIRBTUVĖ

J. G. TELEVISION

AND RADIO SERVICE

944 West 35th Place Chicago 9, Ill'nois

SAV. JONAS GRADINSKAS, baigęs geriausią šios srities institutą Čikagoje, ketelį metų dirbo didžiosios televizijos taisymo kompanijoje, įsigydamas gera praktika.

GREITAS PATARNAVIMAS — paskambinkit prieš piet (ligi 12 val.) — atvažiuosim po piet.

GARANTUOTAS DARBAS — dalyvų garantuojamas 3 mėnesiam arba 12 mėnesių.

MODERNI DIRBTUVĖ — aprūpinta geriausiais instrumentais.

VISU FIRMŲ APARATAI, vistiek kur pirkti, su fabriko garantija arba be jos.

KAINOS — tikrai be konkurencijos — įsitikinkite! Kam kviesiti kita, jei pas lietuvių ir GERIAU IR PIGIAU!

VISADA PASKAMBINKIT PRIEŠPIET — ATVAŽIUOSIM POPIET.

Telefonas: FRontier 6-1998

Taupyk Tvirčiausioj Amerikos Įstaigoj

STANDARD FEDERAL turtas virš \$38,000,000.00
Atsargos Fondas virš \$3,250,000.00

STANDARD FEDERAL yra Federal Savings and Loan Insurance Corp. ir Federal Home Loan Bank System narys.

Istaigos valandos: Kasdien nuo 9 val. ryto iki 4 val. po pietų. Ketvirtadieniais nuo 9 val. ryto iki 8 val. vakaro. Trečiadieniais visai neatidarama.

JUSTIN MACKIEWICH, President and Manager

STANDARD FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

4192 ARCHER AVE., CHICAGO 32

PHONE: Virginia 7-1141

LIETUVIŠKA ISTAIGA

SAFETY OF YOUR SAVINGS

CRANE

SAVINGS & LOAN ASS'N

INSURED UP TO \$10,000

3% SAVINGS

2555 West 47th St. CHICAGO 32, ILL. LAf. 5-1083

B.R. PIETKIEWICZ PRES.

Jeį keliatės į kitą butą ar miestą, esu pasiruošęs saugiai ir tvarkingai pervežti daiktus

Ilgų metų patyrimas, pigus ir sąžiningas patarnavimas.

JUOZAS NAUJOKAITIS

6819 So. Rockwell St. WAlbrook 5-9209

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Moderniškiausi baldai, 1954 metų modelio televizijos aparatai: ZENITH, MOTOROLA, WESTINGHOUSE, SYLVANIA ir daug kitų. Skalbiamos mašinos, šaldytuvai, gazo šildymui pečiai: SIEGLER, MOORE IR kiti. Radio aparatai, kilimai, spyruokliai, matracai ir visa, kas tik reikalinga namų įrengimams.

Lengvi išmokėjimai, sekmadienia's jokių ląksų.

FURNITURE CENTER INC.

Įmonės vedėjas JUSTAS LIEPONIS

3222-24-26 So. Halsted Str. VICTORY 2-4226

Įmonė atidaryta: Pirm., Ketr. 9-9:30. Kitomis dien. 9-6. Sekm. 10-5 val.

